

me ueritas, nisi forte antichristi, hæc tempora sint, & tertius Plato uenturus omni genere impietatis, sicut Ple/tonis nomen, græce significat refertus, decem uolupta/ tis generibus, tanquam cornibus, decem diruturus, om/ nia sit, sed tamen & iam sic expulsa in eremum pie/ tatis, ueritas pariet filium, qui malignos platoniorum conatus, pessundabit. Quis non dedignabitur, quis nõ turbabitur christi appellatione cognominatus? Si pro/ ducturæ ingentes, uenensasq; arbores, plantæ, non euelluntur, cum pestifera orbem umbra obtulerint, tunc ne si uoluerint quidem providere poterunt, parua sem/ per initia sunt, exitus magni. Propterea quemadmodum principia facile & absq; magna cura oppresseris, ita si neglexeris, facilius postea obrueris. Ipse nobis Machu/ metus exemplo est, iam multis sæculis, cuncta possidet, & magnitudine christi, proh christianorum principum fidem, proh religionem pontificum, proh primatum pie/ tatem, christum inquam magnitudine, Machumetus superare contendit, qui seruus, opilio, fanaticus, omni/ um hominum ignorantissimus, alienam indutus eloque/ tiam, scientiam, perfidiam, omnia hominum genera tra/ xit, & Gemistus, non minor eloquentia Platone, non inferior scientia illi, unde tanquam à deo responsa Ma/ chumetus habebat, nullum nobis similitudine, saltem perfidie, terrorem incutiet? praesertim cum ille inextre/ ma barbarie fuerit, hic in media græcia pestiferos li/ bros edidit, & ille in temporibus Heraclii romanorum imperatoris, qui cultu christi, omnes imperatores supe/

trauit, cuius rebus gestis, Perse (quod nunquam antea,) romanis seruiuerunt, ab oriente incipiens cooperans, humane nature inimico atque ueritatis calumniatore dyabolo, in media nunc europa triumphat, et constantinopolim olim christianorum sedem, inexpugnata, possidet, Gemistus in europa, ortus, in perditissimis temporibus, romano imperio extincto, christianis in solo ferè nomine sua sponte redactis, non crescet? An eloquentiores, sagaciores maioreque doctrina refertos, illius libros quam istius putatis? illi, ut translationes ostendunt, nihil magni, nihil cogitatione dignum, nihil non spurcum continent, Gemistus (extant enim nonnulli, Romaeque inueniuntur scripta ipsius,) sic ornate eleganterque scribit, sic Platonis fragmenta, breuiter distincteque refert, sic gentilitatis opiniones defendit, sic nostras, crediderim in illis ab eo libris oppugnari, ut nemo, nisi doctissimus in eum mutire possit. Sed Machumetus, quispiam dicet, multos habuit barbaros adiutores, multos ignorantes pellexit, multos huic saeculo deditos uoluptatis laenocinio conuixit. Quid si istum plures, non barbari, non indocti, sed similiter, aut etiam magis saeculo dediti, doctissimi (si tamen ita licet impios appellare) sequentur? Quid si aliquem potentum libro alicuius suo. Sed parua inquiunt res nimium te sollicitat. Multo minor, multoque abiectior, Machumeti praedicatio, et ridicula, uisa incipiens fuit, uidete quo peruenerint. At qui ille barbarus, agrestis, bubulcus monstrum hominis magis quam homo, hic sermone grauissimus, doctus

na callidissimus, Causa longe superior, non enim multa
excogitat, sed uetera nouis rationibus reuocat, uidit
quasi senio charitatem christianismi ingrauescere. La-
sciuiam christianorum altius serpere, uehementiusq; in-
herere q̄ religio patitur, iniustitiam superiorum et ra-
pinas professioni christiane aduersari, hinc intellexit,
multos nunc esse gentilitatis, laudatores, singulosq; ten-
tans, facile quo plurimorum animi deseruntur autuma-
bat, quæ omnia certiore, assequende gloriæ, quam
concupierat, spem sibi dederunt. Ad hæc cur parua,
contemnendaq; res uidetur, nonne omnia quæ oriuntur,
minimis seminibus edita in uniuersum crescunt. Quā-
tus fuit Cyrus maior, qui persarum imperium condi-
dit, quanta Roma incipiens, Machumetus ipse quātus
incipiens? quantus modo? miles inquam unus, quid
dico! unum imperatoris Heraclii uerbum Machumetū,
tunc debellasset, extinxisset, obruisset, sed contentus de-
lususq; tanquam factus, non modo non effugit, sed im-
peratoris quoq; auctoritate, munitus de ueritate trium-
phauit, nam persis subiectis, cum triumphans Hera-
clius in ægyptum descenderet, Machumetus subdole
ab eo litteras petiit, quibus libere sibi ubiq; doctrinā
suam effundere impetrauit, idq; ille ipse retulit magni-
faciens insaniam suam, in scripto romani imperatoris
comprobari, credo ego multos fuisse tunc apud Hera-
clium barones, qui grauitatem ostentantes suam, graue
dicerent, turpeq; etiam esse imperatori orbis, nō largi-
tisa no, ridiculo, atq; inopi hominiculo, petenti potesta-
tem, quam

tem, quam natura omnibus concessit, euomere ubicūq;
uelit, deridendas sordes suas. Forsan etiam ad mouen-
dum risum, non nihil fabularum illius Persidi exposue-
rūt, quod intercessione sua deus peccatis angelorū igno-
uerit, quod omnia deus propter ipsum Machumetum
creauerit, quod omni glacie frigidior sit, q; longior sit
dei uisus, q; totius, ab occasu, ad ortum globi spatium,
ceteraq; mirabilia, quæ in interpretationibus ferūtur,
quæ cum cachino narrantes, extorserunt litteras ab im-
peratore adeo scelestas, ut non tam, tot, tantisq; uictor-
iis, quibus imperium romanum, nō modo reiectū resti-
tuit, sed maius ampliusq; reddidit, q; nunquam fuit,
quibus pacem orbi uniuerso, quibus quatuor extreme
apices crucis ad quatuor usq; ultimas terrarum oras
porrectæ omnia possidebāt. Non tam iquam his omni-
bus triumphis suis benemeritum, illustrem illum im-
peratorē de christo, q; male propter concessas Machu-
meto litteras fuisse crediderim. Ita ne o clarissime im-
perator, tot labores tuos, tantum sanguinem militum
tuorum, constantissime sparsum pro christo, tantam re-
ligionem, ac pietatem, q; multa obiens pericula osten-
disti unis litteris effudisti? ab occasu ad ortū, à trhaec &
p atroces, ac barbaras gētes ad extremam persiam, &
primos india fines uictor euasisti, & rediens turpiter
per negligentiam succubuisti, ne queo credere integre
abs te intellectum fuisse quod scripseras, sed ut multa
& ardua, magni principes negotia solent risui potius
ac ioci, q; serio & ueritati cōdonare. Sic abs te litteras,
quibus christi fides lapsa est, pro Machumeti tui surri-

X

puerūt. Nec refert si Machumetus etiā absq; rescriptis
tuis, potuisset facere quæ facit, nō enī sine crimine est q̄
negligit, cum possit & debeat providere, sed tota, ut
ego arbitror, culpa merito in eum redundare videtur,
debuisse te, in tribunali æterni iudicis constitutus, nō ne
gabis profecto, potuisse autem multo minus, quid enim
respondebis? si aliquis excitatus propheta sic tēcā pro
domino uerba faciat, hæc dicit dominus, ego Heracli
te insignibus imperii decoravi, ego innumeras gentes
tibi subieci, ego ad eos terrarum terminos, triumphan
tem te duxi, quo nemo imperator Romanus peruenit,
tu hosti crucis meæ, qua mūdum redemi, aduersum me
litteras concedis, tu uires imperii romani per has litte
ras in me subuertendum conuertis, & quem semper, ut
debes, amasti, coluisti, defendisti, in hac potissimum re,
quæ meam ecclesiam maxima diuturnaq; nimium per
secutione uexatura, & conquassatura fuit, asiam, africā
& nobilem europæ partem, & ipsam imperii tui fidem
iam mihi eripuit, non potuisti oculos aperire, aures eri
gere, attentiori animo singula re examine, ac nebulo
nem illum, igni, ut merebatur tradare? sed manum tuā
in subscribendis litteris, porrexisti; rubro colore san
guinem meum non esse pro salute hominum effusum;
nota disti, enim præcipue Machumetus aduersum me,
quasi in honorem meum excogitauit, cuius prædica
tionem tu litteris tuis, tu nomine tuo subscripto, tu man
nu tua comprobasti, Quorsum hæc? ut ante oculos po
namus, contemptu dignas, ac nullius momenti res mul
tas plerimq; uideri, quæ neglectæ quasi nullæ sint,

maḡnam post ea rerum mutationem, fecerūt, plena est
omnis hystoria, plena exemplorum uetustas, sed nobis
quæ Machumeto acciderunt satis superq; faciunt, si-
mile enim, immo quasi illud ipsum, nunc agitur, quod
ab Heraclio neglectum sicut ridiculum magnas cala-
mitates, christianismo erat illaturum. Gemistus maior
in omnibus, quæ aut ad scientiam, aut ad eloquētiā
aut ad fraudem, pertinent, q̄s Machumeti magister fu-
isse mihi uidetur. Vidi uidi ego uidi & legi preces in
solē eius, quibus sicut creatorem totius, hymnis extol-
lit atq; adorat, tanta uerborum elegantia compositio-
nis, suauitate muneris, sonoritate schematum, rebus ac-
commodata, dignitate distinctam, ut nihil addi posse
uideatur, sententiis autem ita caute diuinos solis hono-
res, efferēt, ut ne doctissimi quidem, attentius sæpi-
usq; perlegerint, animaduertere possint. Quales ergo
putamus libros esse illos, in quibus scribēdis totam æta-
tem consumpserat, ad quos totam animam, totam curā
omnem operam, studium, uigilantiam suam transtule-
rat. Obseruauit uetrator pessimus iuuenta ad senectā
(centum enim penē misera ætate annos compleuit,)
quāti temporibus nostris fides christi apud pleros fuit,
uidit nullam esse inter christianos charitatem, nō fugit
eum q̄s extinctus ardor sit religionis nostræ, iniuriis,
adulteriis, rapinis, cædibus omnia esse referta cogno-
uit, hæc mutationum semper magnarum causas fuisse
non ignorabat. Quare simul & libros, pro reuocanda
gentiū falsa spurcissimaq; pietate, cautissime scribebat,
& prædicare non destitit, paucis post mortem suam

annis, & christum & Machumetum, de medio sibla-
tos iri, siue id demonum suggestionem futurum sibi per-
suaserit, siue propter christianorum peruersos mores po-
tentum aliquem libris se suis, pellecturum sperauerit,
siue si casus se obtulisset, & rebus faciliorem uiam, &
sibi honorem authoris scribendo, cum Sibylla, prædi-
cendo, comparaturum, crediderit, nescio. Quas ob res,
pōnifices oro; ecclesiarumq; præfules, ac eos qui nomen
saluatoris, sustentare auerereq; sua prædicatione studēt,
ut rem tam facilem, in agendo, tam honestam insuksi-
piendo, tam utilem improuidendo, magno atq; constā-
ti animo aggrediantur. Ego his iam scribendo rem pa-
teseci, effeci; quantum ad me attinet, ne quartus
iste Plato, tantum tertium excedat, quantum aut secun-
dus primum, aut tertius secundum, in commendanda
uoluptate superauit.

*Omniau hominum qui grati esse uolūt in lau-
des aristotelis conuocatio, & grata meri-
torum Aristotelis authoris confessio.*

N V N C: agite omnes qui bonis moribus insti-
tuti estis, qui doctrinæ recte q; sciendi ratio-
nibus insudastis, qui ueritatem colitis, uirtu-
tisq; laudes; non aspernamini, unā mecum Aristoteli,
philosophiæ patri, ueritatis alumno, bonorum morum
præceptori, immortales sicut par est, gratias agite, qui
poesi atq; carminibus gaudetis, Aristoteli admirami-
ni. Is enim poetice picturæ colores omnibus præpara-

nie, qui dicendi fluuios sitibundi quærtis, aristoteli-
cos fontes, laudibus in cælum extollit, à quo facultas
orationis, cum præceptis, tum clamandi usu protracta
in medium est. Qui differendi artes, complectimini
conditoris inuentorisq; ipsarum, uirtutes, ampla oratio-
ne narrate. Qui rerum naturam rimari cognoscereq;
studetis, ab hoc radices, ab hoc ramos, ab hoc flores
colligite. Qui naturam excedentes altiora inuestigatis,
huic incumbite atq; insudate, qui uos ipsos uirtutibus,
ornare desideratis, huius libros diligenter iugiterq; p-
legite, qui familias, qui ciuitates, qui puincias, regna,
nationes gubernatis, Aristotelis instituta, perdiscite.
Omnis sexus, omnis ætas, omnis hominum conditio,
genusq; omne ac nationes, laudes Aristotelis ore uno
noceq; una, prædicare, cōcinnare, conclamare, hic enim
reges & uiuus & mortuus ornauit, hic omnium inge-
nia gentium excoluit hic, & singulis, priuatim, & om-
nibus publice, & profuit & prodest, & proderit. Hæc
pauirili debito meo Aristoteles, relata tibi breuiter sunt,
quæ quamuis merita laudes non assequantur, tamen
etiã creatori deo gratissimum est, quod pro uiribus red-
ditur. Neq; id fecimus, aut quod nostra egeres oratiõe,
cuius mirabile ingenium itali sequuntur, galli extol-
lunt, germani laudant, hispani admirantur, persæ stu-
pent, arabes omnisq; barbaria, quæ litterarum figur-
is non caret, multo magis amplectitur, colit, adorat,
quã tui prædicant, qui sola inuidia & ignorantia mo-
ti, Platonem tibi præposuerunt, scelusq; diuinitus, iam
luerunt, platonice obruti uitiis & in eum rerum sta-

tum redacti, ut miserabilius, etiam ipsis iudeis, per terrarum orbem mendici uagentur, nec qui ex eis magni diuitesq; forte sunt, qui tamen nullum paucitate sui numerum faciunt, miseros dignentur, aut quoniam putauimus, maiorem prædicationibus nostris, doctioremq; uideri. Sed solum ut nobis ipsis sat faciamus, et ingratorum obprobria fugiamus. Nam quidem nostri non eges, tibi enim abunde ad omnem laudem sufficis, et donec genus extabit hominum, semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

FINIS.

**Iacobi Candidarii Eterni Senensis Saphicium
Carmen Ad lectorem.**

**Si quis optarit penetrare ad innum.
Quicquid ascondant sophiæ recessus,
Et quid emunte nimium dedere.**

Naris Athenæ.

**Ac simul quantum sibi uendicant
Gloriæ, et quanto cuneus fauore.
Cæpit, haud inq; satis orbe dictum
Dogma Platonis.**

**Sive pellei Ducis institutor
Omne quod iam protulerit beato
Ore, natura retrigente quicquid
Esset opertum.**

Cui finus (clarum est) aperisse nulli
Antra uisos, dedit & benigna.
Fronte, dictatum referare, Cui nam
Hoc magis risit?

Nunc Trapezunti studium atq; cura
(Arduus uere labor estimandus)
Edocet nos, sitq; uer hic uel ille
Anteferendus.

Ausus est olim quis adire campos
Hos nimis latos? nimium uel aentos
Rectius, quare facili iuuentus
Ore fauere.

Hoc sibi tantum uoluit laboris
Premium, ut ne quis laceret cruento
Inuidus dente, & sua facta multum:
Urgeat audax

Venetis per Iacobum pentium de Leuco, à par-
te Virgineo. MDXXIII. nonis Ianuarii.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

337
Εργ. Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006